

УДК 334.012.63/.64:355(477)

DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2023-4-4>

ГРАНТИ ПРОГРАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ «EU4HEALTH» ДЛЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

М. Я. КОБЕЛЯ-ЗВІРкандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та логістики;**Ю. В. ЗВІР**аспірант кафедри підприємництва, торгівлі та логістики,
Львівський торговельно-економічний університет

Анотація. Метою дослідження є аналіз цілей, пріоритетів та дестинації Програми ЄК «EU4Health Programme», а також особливостей залучення її фінансових інструментів представниками влади, громадськості, бізнесу та наукової спільноти в Україні. **Методика дослідження.** Для вирішення поставлених завдань ми використовували теоретичні методи (аналіз, синтез, узагальнення, індукція, дедукція, пояснення, класифікація тощо), а також системний, функціональний, конкретно-соціологічний. **Результати.** У статті розглянуто грантові можливості Програми Європейської Комісії «EU4Health». Наведено її ключові цілі, пріоритети та дестинації. Проаналізовано особливості залучення фінансових інструментів Програми «EU4Health». Продемонстровано, що потенційними грантоотримувачами та бенефіціарами грантової безповоротної цільової підтримки від Європейського Союзу в рамках цієї програми можуть бути представники виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадського сектору, малого та середнього бізнесу, а також освітньої галузі та дослідники в Україні. Акцентовано на тому, що Програма Європейської Комісії «EU4Health» охоплює чотири важливі напрямки: профілактика захворювань, готовність до криз, система охорони здоров'я і цифрові технології, приділяючи особливу увагу онкологічним захворюванням. Підкреслено важливість факту приєднання нашої держави до Програми «EU4Health», а саме: це допоможе Україні відновити та відбудувати систему охорони здоров'я у воєнний та повоєнний період. Здійснено огляд основних типів грантового фінансування програми: гранти спільної дії, які спрямовані для досягнення цілей політики ЄС і втілюються консорціумом, в який входить принаймні 22 країни; операційні гранти, спрямовані на функціонування органу, метою якого є формування та підтримка політики ЄС; прямі гранти, спрямовані переважно на уповноважені державні органи. Продемонстровано важливі чинники, які необхідно враховувати організаціям, що подаватимуться на гранти: перший - усі гранти мають підсилувати програми, які реалізовуватимуть державні установи МОЗ, другий - об'єднання у консорціуми з іншими країнами ЄС підвищить шанси отримати грант. **Практична значущість результатів дослідження.** За умови, якщо органи влади, місцевого самоврядування, громадськість та бізнес зможуть ефективно скористатися грантовими інструментами програми, то це сприятиме підвищенню рівня доступності українців до якісних медичних послуг; впровадження міжнародних проектів здатне позитивно вплинути на розвиток системи ранньої діагностики неінфекційних захворювань, зокрема онкологічних та серцево-судинних; розв'язання спільних задач на шляху до поліпшення здоров'я громадян України як невід'ємних членів спільноти європейських країн сприятиме досягненню ефекту реалізації проектів у межах Програми «EU4Health».

Ключові слова: гранти, EU4Health, гранти ЄС, гранти Європейської Комісії, міжнародна технічна допомога, грантова допомога, грантова підтримка.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Згідно зі звітом «Термінова оцінка шкоди та потреб України, 2022–2023» (RDNA – Rapid Damage and Needs Assessment – спільний інструмент, створений урядом України, Європейською Комісією, Світовим банком та ООН для оцінки економічних та соціальних потреб України для виживання під час війни та відбудови після її закінчення) збитки, завдані системі охорони здоров'я, у грошовому вираженні становлять близько 16,5 млрд дол. США [18]. Згідно з прогнозами фахівців групи RDNA від 24 лютого 2023 року на потреби реконструкції та відновлення системи охорони здоров'я Україні протягом наступних десяти

років знадобиться близько 16,4 млрд дол. США, з них на реконструкцію існуючої мережі – близько 10,8 млрд дол. США (66%), відновлення системи надання послуг – 5,6 млрд дол. США (34%) [1; 18; 22].

Євроінтеграційний вектор України, зокрема офіційний статус кандидата, зумовлює доступ до грантових інструментів Європейської Комісії (ЄК) [5; 16]. 14 липня 2022 року ЄК ухвалила рішення про затвердження Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у Програмі «EU4Health Programme» (EU4Health) [12; 16; 17]. Ця програма є ключовим інструментом реалізації політики охорони здоров'я в ЄС. Бюджет програми безпрецедентний – 5,8 млрд євро на період 2021–2027 років.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Враховуючи соціально-економічну значимість функціонування системи охорони здоров'я, механізми її фінансування є предметом активних наукових дискусій. Грантове фінансування системи охорони здоров'я частково досліджували Никонюк К. О., Жданова Н. О., Рудакова О., Михальчук В. М., Васильців Т., Білецька І., Сердюк В. та ін. [4–7; 10; 11; 15].

Жданова Н. О. наголошувала: «Розширення грантової підтримки некомерційних підприємств можуть розкрити нові перспективи фінансово-господарської діяльності медичного закладу комунальної форми власності в умовах реформування системи охорони здоров'я, що дозволить значно покращити матеріально-технічну базу та надавати медичну допомогу на сучасному рівні з дотриманням високих стандартів лікування» [4].

Никонюк К. О. зазначала: «Тісна співпраця з Європейським Союзом щодо Програми «EU4Health» допоможе Україні не лише відновити та відбудувати систему охорони здоров'я. Це шлях до реалізації надзавдання – інтеграції України в європейський медичний простір, розвиток ринку медичних послуг, посилення конкурентоспроможності українських медичних закладів» [11]. Попри увагу деяких дослідників до теми грантових інструментів Європейської Комісії для сфери охорони здоров'я, поза увагою науковців залишилися цілі, пріоритети та destinations однієї з найбільших програм ЄК «EU4Health Programme», а також можливі наслідки та ефект від реалізації підтриманих нею проектів в Україні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження цілей, пріоритетів та destinations Програми ЄК «EU4Health Programme», а також аналіз особливостей залучення її фінансових інструментів представниками влади, громадськості, бізнесу та наукової спільноти в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Програма EU4Health була прийнята Європейською Комісією як відповідь на пандемію COVID-19 і для посилення кризової готовності в ЄС. Розробники передбачали, що вона зробить внесок у вирішення довгострокових проблем охорони здоров'я шляхом побудови міцніших, стійкіших і доступніших систем охорони здоров'я. Програма EU4Health із бюджетом на період 2021–2027 5,3 мільярда євро є безпрецедентною фінансовою підтримкою ЄС у сфері охорони здоров'я. EU4Health – це чітке повідомлення про те, що охорона здоров'я є пріоритетом для ЄС і є одним із головних інструментів, які прокладають шлях до Європейського Союзу у контексті охорони здоров'я [20].

EU4Health працює на досягнення чотирьох загальних цілей, що представляють амбіції програми, і десяти конкретних цілей, що представляють сфери втручання:

- **Покращувати і зміцнювати здоров'я:**
  - Зміцнення здоров'я та профілактика захворювань, зокрема раку.
  - Міжнародні ініціативи в галузі охорони здоров'я та співробітництво.
- **Захистити людей:**
  - Профілактика, готовність і відповідь на трансграничні загрози здоров'ю.
  - Доповнення національних запасів основних продуктів, що стосуються кризи.
  - Створення резерву медичного та допоміжного персоналу.
- **Доступ до лікарських засобів, медичних приладів та продуктів, що стосуються кризи:**
  - Забезпечення доступності цих продуктів.
- **Зміцнювати системи охорони здоров'я:**
  - Розширення даних про здоров'я, цифрові інструменти та послуги, цифрова трансформація охорони здоров'я.
  - Покращення доступу до медичної допомоги.
  - Розробка та імплементація законодавства ЄС у сфері охорони здоров'я та прийняття відповідних обґрунтованих рішень.
  - Інтегрована робота між національними системами охорони здоров'я [20].

Проблеми зі здоров'ям є наскрізними за своєю природою. EU4Health працює разом із іншими програмами, політиками, інструментами Європейського Союзу:

- Європейський соціальний фонд плюс (ESF+) для підтримки вразливих груп у доступі до медичної допомоги.
- Європейський фонд регіонального розвитку задля покращення регіональної інфраструктури охорони здоров'я.
- Горизонт Європа для дослідження здоров'я.
- Механізм цивільного захисту Союзу/ rescEU, щоб створити запаси для екстреної медичної допомоги.
- Digital Europe та Connecting Europe Facility для створення цифрової інфраструктури, необхідної для цифрового здоров'я.
- Програма InvestEU.
- Програма єдиного ринку.
- Забезпечення відновлення та стійкості.
- Erasmus+.
- Інструмент екстреної підтримки [20; 21].

Програма надає фінансування відповідним суб'єктам, організаціям охорони здоров'я та НУО з країн ЄС або країн, що не входять до ЄС, асоційованих із програмою.

Україна подала офіційний запит на участь у Програмі EU4Health 9 вересня 2021 року. 12 січня 2023 року Верховна Рада України ратифікувала

Угоду про приєднання України до Програми EU4Health. Ця угода дасть можливість підтримати українську систему охорони здоров'я і задовольнити невідкладні потреби, а також сприятиме відновленню країни у довгостроковій перспективі. Угода має зворотну силу, що дозволило Україні вже на 1 січня 2022 року вважатися учасницею й отримувати негайне фінансування в межах робочої програми EU4Health на 2022 рік [2; 8].

EU4Health в Україні реалізується за допомогою щорічних робочих програм на підтримку широкого спектра заходів, які згруповані за чотирма всеосяжними «ланками» з наскрізною увагою до раку: кризова готовність, зміцнення здоров'я та профілактика захворювань, система охорони здоров'я та персонал у галузі охорони здоров'я, цифровізація.

До прикладу, робоча програма 2023 року визначає наступні пріоритетні напрямки: доступ до медичної допомоги, ментальне здоров'я, неінфекційні захворювання, рак, речовини людського походження та медичні пристрої.

До конкурсів на отримання гранту може долучатися широке коло українських організацій і установ: державні установи, наукові, академічні та навчальні заклади, освітні інститути, науково-дослідні інститути, лікарні, експертні мережі, приватні організації, органи влади держав-членів та організації громадянського суспільства, асоціації медичних працівників, профспілки, пацієнтські організації (асоціації, фонди, неприбуткові та подібні організації), державні покупці, центральні закупівельні органи, національні і регіональні органи охорони здоров'я тощо [2; 8; 9].

У межах програми можна виділити такі типи грантів: гранти спільної дії, операційні гранти і прямі гранти.

Гранти спільної дії спрямовані для досягнення цілей політики ЄС і втілюються консорціумом, в який входить принаймні 22 країни.

Операційні гранти спрямовані на функціонування органу, метою якого є формування та підтримка політики ЄС.

Прямі гранти спрямовані переважно на уповноважені державні органи.

Гранти Програми EU4Health передбачають співфінансування. А це означає, що потенційний заявник повинен запланувати щонайменше 40% власного внеску, оскільки очікувана сума гранту в переважній більшості грантових проектів може становити до 60% від загальної прийнятної вартості витрат, якщо інше не зазначено в конкретних умовах для пропозицій. У випадках надзвичайної корисності внесок Європейського Союзу може бути збільшений до 80% загальних прийнятних витрат [12; 20].

За рік після підписання угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у Про-

грамі «EU4Health» Міністерство охорони здоров'я подало заявки на участь у 9 проектах. Європейська Комісія схвалила участь України в них та підтвердила понад 4,6 мільйона євро загального фінансування на їх реалізацію.

Йдеться, зокрема, про такі проекти:

– Профілактика серцево-судинних захворювань та діабету.

– Профілактика і моніторинг онкологічних та інших неінфекційних захворювань.

– Посилення інфекційного контролю у лікарнях та серед медичних працівників.

– Покращення діагностики рідкісних захворювань та обмін досвідом у їх лікуванні між країнами ЄС.

– Навчання фахівців із контролю за лікарськими засобами та медичними виробами стандартам ЄС, а також новітнім методам лікування й оцінки медичних технологій.

– Впровадження європейської системи оцінки безпеки крові, тканин та клітин людини.

– Інтеграція української системи електронного здоров'я до єдиної електронної системи охорони здоров'я ЄС.

– Взаємодія між країнами ЄС з метою спільного формування пріоритетів, цілей та заходів для покращення глобального здоров'я громадян ЄС.

– Посилення системи реагування на трансграничні загрози та епідемія за ними [8; 18].

На сьогоднішній день Україна подала ряд грантових заявок. Серед них наступні прямі гранти спільної дії: впровадження заходів антимікробної резистентності у державах-членах (50 млн євро); рак та неінфекційні захворювання, профілактика - дія на чинники здоров'я (75 млн євро); профілактика неінфекційних та серцево-судинних захворювань, діабету (55 млн євро); підтримка ERN (європейських довідкових мереж), інтеграція до національних систем охорони здоров'я держав-членів (11,2 млн євро); збільшення потенціалу розбудови регуляторної мережі лікарських засобів ЄС (8 млн євро); пілотування нової моделі підходу до оцінки та авторизації нової крові, тканин і клітин (1,5 млн євро); зміцнення ринку та нагляд за медичними виробами та медичними пристроями *in vitro* (4 млн євро); підготовчі дії для європейського простору даних охорони здоров'я; первинне використання даних (для охорони здоров'я) і повторне використання даних (4 млн євро).

Уповноважені державні органи зі свого боку подали заявку на прямі гранти: розширення інфраструктури цифрових послуг (MyHealth@EU, eHDSI) новими послугами та їх надання іншим державам-членам – 30 млн євро; налаштування послуг органами доступу до даних про здоров'я – 30 млн євро; створення скоординованої системи епідемія в межах підходу Єдиного здоров'я

для транскордонних патогенів, які загрожують ЄС, – 20 млн євро [9; 19].

Від України 5 проєктів реалізуватиме Центр громадського здоров'я МОЗ України, ще 4 – Охматдит, Український центр трансплант-координації, ДП «Електронне здоров'я» та Державний експертний центр МОЗ України.

Окрім грантів спільної дії, які реалізують уряди країн ЄС, у межах Програми «EU4Health» фінансування на реалізацію ініціатив можуть отримати також неурядові організації та бізнес.

Процес залучення грантових ресурсів складається з кількох ключових етапів.

1. Процес пошуку актуального і релевантного конкурсу в межах програми. Можливості фінансування в межах Програми EU4Health публікує Виконавче агентство з питань охорони здоров'я та цифрових технологій (HaDEA). Тим, хто хоче залучати грантове фінансування програми, рекомендовано частіше відвідувати сторінку HaDEA щодо конкурсів пропозицій [14].

2. Створення консорціуму і вибір країни лідера. Варто пам'ятати, що гранти спільної дії спрямовані для досягнення цілей політики ЄС і втілюються консорціумом, в який входить принаймні 22 країни. Віднайти релевантного партнера можна або використовуючи власні зв'язки, або ж скориставшись відповідною вкладкою на сайті FToP, а саме «Оголошення про пошук партнерів» [21].

3. Підготовка стратегії реалізації програми та загального бюджету. На цьому етапі заявнику та членам консорціуму необхідно: врахувати стратегічні документи Європейського Союзу (такі, як стратегії, політики, плани); брати до уваги цілі, пріоритети та річні робочі програми «EU4Health», а також пам'ятати, що усі гранти мають підсилювати програми, які реалізовуватимуть державні установи МОЗ.

4. Розробка проєктної пропозиції. На цьому етапі необхідно врахувати ключові критерії програми:

– *Доречність* (чіткість та послідовність проєкту, його цілей і планування; відповідність темі, пріоритетам і цілям конкурсу; можливість використання результатів в інших країнах).

– *Якість розробки та реалізації проєкту* (технічна якість; логічні зв'язки між виявленими проблемами, потребами та запропонованими рішеннями; реалізація проєкту в запропоновані терміни).

– *Якість команди проєкту та механізми співпраці* (якість консорціуму та команд проєкту; відповідні процедури та механізми вирішення проблем для співпраці в межах команд проєкту та консорціуму).

– *Вплив* (амбіції та очікуваний довгостроковий вплив результатів на цільові групи/населення;

стабільність результатів після закінчення фінансування ЄС).

Організаціям-заявникам доречно користуватися консультаційною підтримкою Центру громадського здоров'я як національного координатора. На консультаціях експерти Центру роз'яснюють вимоги Єврокомісії та пояснюють, як правильно готувати заявки для участі у відкритих конкурсах [12].

5. Подача заявки на сайті FToP. Початковою стадією цього етапу є реєстрація учасника на порталі FToP [20]. Бенефіціари та афілійовані організації повинні зареєструватися в реєстрі учасників [13] і бути підтверджені Центральною службою перевірки (REA Validation). Для перевірки їм буде запропоновано завантажити документи, що підтверджують правовий статус і походження.

6. Етап оцінки заявки Єврокомісією – може супроводжуватися рекомендаціями експертів щодо виправлення зауважень, а фіналізується підписанням грантової угоди за умови підтримання проєктної пропозиції грантодавцем.

7. Етап реалізації проєкту та фінансування кожної держави-члена консорціуму – розпочинається після підписання грантової та консорціумної угоди.

Експерти переконані, що EU4Health прокладе шлях України до Європейського Союзу у галузі охорони здоров'я, адже інвестує грантові ресурси в невідкладні пріоритети охорони здоров'я, а саме: відповідь на кризу COVID-19 та зміцнення стійкості ЄС до транскордонних загроз здоров'ю; Європейський план подолання раку; Фармацевтична стратегія для Європи. Інші сфери, такі як цифровізація систем охорони здоров'я, зменшення кількості інфекцій, стійких до антимікробних препаратів та покращення вакцинації, також будуть удосконалені завдяки використанню грантових інструментів цієї програми.

На нашу думку, якщо потенційним заявникам нашої держави, а саме: представникам органів державної влади, місцевого самоврядування, неурядового сектору, малого та середнього бізнесу, дослідникам та науковцям вдасться використовувати фінансування в межах Програми «EU4Health», то Україна зможе скористатися європейськими грантовими інструментами на рівних умовах із країнами-членами ЄС. Наслідком залучення грантового фінансування програми може стати покращення та зміцнення здоров'я українців. Очевидним ефектом від реалізації проєктів, підтриманих у межах програми, буде сприяння здоровому способу життя та запобігання поширенню захворювань, а також покращення наявності та цінової доступності лікарських засобів. Проаналізувавши цілі та пріоритети Програми «EU4Health», можна зробити висновок, що використання грантових інструментів програми дозво-

лить краще підготувати систему охорони здоров'я України до європейських стандартів та полегшить секторальну інтеграцію з Європейським Союзом.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Програма Європейської Комісії «EU4Health» охоплює чотири важливі напрямки: профілактика захворювань, готовність до криз, система охорони здоров'я і цифрові технології, приділяючи особливу увагу онкологічним захворюванням. Факт приєднання нашої держави до програми надважливий: «EU4Health» допоможе Україні відновити та відбудувати систему охорони здоров'я у воєнний та повоєнний період. Проте є важливі чинники, які необхідно враховувати організаціям, що подаватимуться на гранти: перший – усі гранти мають підсилювати програми, які реалізовуватимуть державні уста-

нови МОЗ, другий – об'єднання у консорціуми з іншими країнами ЄС підвищить шанси отримати грант. Як висновок доцільно стверджувати: якщо органи влади, місцевого самоврядування, громадськість та бізнес зможуть ефективно скористатися грантовими інструментами програми, то це сприятиме підвищенню рівня доступності українців до якісних медичних послуг. Впровадження міжнародних проектів здатне позитивно вплинути на розвиток системи ранньої діагностики неінфекційних захворювань, зокрема онкологічних та серцево-судинних. Розв'язання спільних задач на шляху до поліпшення здоров'я громадян України як невід'ємних членів спільноти європейських країн – наслідок реалізації проектів у межах Програми «EU4Health». Подальші наші розвідки повинні стосуватися аспектів грантового фінансування сфери охорони здоров'я в межах Програми «Horizon Europe».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: <https://extranet.who.int/ssa/Index.aspx> (дата звернення: 1.10.2023).
2. Євроінтеграційний портал. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/novyny/verhovna-rada-ukrayiny-ratyfikovala-ugodu-pro-pruyednannya-ukrayiny-do-programy-eu4health-0> (дата звернення: 22.10.2023).
3. Євросоюз виділяє Україні понад 4,6 млн євро на проекти у сфері охорони здоров'я в рамках програми «EU4Health». URL: <https://moz.gov.ua/article/news/evrosojuz-vidiljae-ukraini-ponad-46-mln-evro-na-proekti-u-sferi-ohoroni-zdorovja-v-ramkah-programi-eu4health> (дата звернення: 7.10.2023).
4. Жданова Н. О. Гранти як засіб додаткового фінансування комунальних некомерційних підприємств сфери охорони здоров'я. URL: <https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/31089/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%20%D0%9E%D0%97%D0%94%20%D0%A5%D0%9D%D0%9C%D0%A3%2028.10.2022.pdf#page=162> (дата звернення: 18.10.2023).
5. Кобеля-Звір М. Я. Грантові програми Європейської Комісії як інструменти розвитку: можливості та бар'єри. *Бізнес-навігатор*. 2023. Випуск 2 (72). С. 48–53. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2023/72_2023/9.pdf (дата звернення: 02.10.2023).
6. Кобеля-Звір М., Звір Ю. (2023). Каскадні гранти для бізнесу програм європейської комісії. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, 2023. Вип. 17. С. 101–108. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/418> (дата звернення: 5.10.2023).
7. Рудакова Л. О., Михальчук В.М. Децентралізація управління системою охорони здоров'я на місцевому рівні (на прикладі київської області). *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 8. С. 105–112. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7426&i=16> (дата звернення: 27.10.2023).
8. Міністерство охорони здоров'я України. Програма Європейського Союзу EU4Health. URL: <https://moz.gov.ua/programa-evropejskogo-sojuzu-eu4health> (дата звернення: 12.10.2023).
9. Міністерство охорони здоров'я України. Європейська інтеграція. URL: <https://moz.gov.ua/evropejska-integracija> (дата звернення: 3.10.2023).
10. Никонюк К. О. Вплив євроінтеграційних процесів на формування нової моделі регулювання ринку медичних послуг в Україні. *Міжнародний науковий вісник*. 2023. № 1–2. С. 2–28. URL: <http://visnyk-international.uzhnu.edu.ua/article/view/287802> (дата звернення: 22.10.2023).
11. Никонюк К. О. Ключові напрямки співробітництва ЄС та України в контексті відновлення та розвитку національної системи охорони здоров'я. URL: <https://cutt.ly/JwOxElrC> (дата звернення: 16.10.2023).
12. Програма EU4HEALTH. URL: <https://hubz.ua/news/programa-eu4health-startovalo-podannya-zayavok-na-grant/> (дата звернення: 4.10.2023).
13. Реєстр учасників. URL: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/participant-register> (дата звернення: 28.10.2023).
14. Список відкритих конкурсів пропозицій (грантів), якими керує HaDEA. URL: https://hadea.ec.europa.eu/calls-proposals_en (дата звернення: 8.10.2023).
15. Васильців Т., Білецька І. Формування джерел інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку закладів охорони здоров'я. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. Вип. 1. С. 104–108. URL: <https://mdes.khmnu.edu.ua/index.php/mdes/article/view/155/135> (дата звернення: 17.10.2023).
16. Угода між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі «EU4Health». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_004-22#Text (дата звернення: 10.10.2023).

17. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/yevrosoiuz-vydiliaie-ukraini-ponad-46-mln-ievro-na-proekty-u-sferi-okhorony-zdorovia-v-ramkakh-prohramy-eu4health> (дата звернення: 19.10.2023).
18. Anne Himmelfarb World Bank Publications, the World Bank Group, 1818 H Street NW, Washington, DC 20433, USA Ukraine: rapid damage and needs assessment, February 2022-February 2023. URL: <https://ukraine.un.org/en/224376-ukraine-rapid-damage-and-needs-assessment> (дата звернення: 25.10.2023).
19. Annex to Commission implementing decision on the financing of the Programme for the Union's action in the field of health ('EU4Health Programme') and the adoption of the work programme for 2023. URL: https://hadea.ec.europa.eu/system/files/2022-11/wp2023_annex_en.pdf (дата звернення: 5.10.2023).
20. EU4Health Programme (EU4H). URL: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/programmes/eu4h> (дата звернення: 12.10.2023).
21. Funding & Tender Portal. Find calls for proposals and tenders. URL: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home> (дата звернення: 11.10.2023).
22. War in Ukraine: situation report from WHO Ukraine country office. Issue No. 53, 31 May 2023. URL: <https://www.who.int/europe/publications/i/item/WHO-EURO-2023-5319-45083-69618> (дата звернення: 11.10.2023).

REFERENCES

1. Vsesvitnia orhanizatsiia okhorony zdorov'ia [World Health Organization]. Available at: <https://extranet.who.int/ssa/Index.aspx> (accessed October 1, 2023).
2. Yevrointehratsijnij portal [European integration portal]. Available at: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/novyny/verhovna-rada-ukrayiny-ratyfikovala-ugodu-pro-pryyednannya-ukrayiny-do-programy-eu4health-0> (accessed October 22, 2023).
3. Yevrosoiuz vydiliaie Ukraini ponad 4,6 mln ievro na proiekty u sferi okhorony zdorov'ia v ramkakh prohramy «EU4Health» [The European Union allocates more than 4.6 million euros to Ukraine for projects in the field of health care within the framework of the «EU4Health» program]. Available at: <https://moz.gov.ua/article/news/evrosojuz-vidiljae-ukraini-ponad-46-mln-ievro-na-proekty-u-sferi-okhorony-zdorov'ia-v-ramkakh-programy-eu4health> (accessed October 7, 2023).
4. Zhdanova NO. Hranty iak zasib dodatkovoho finansuvannia komunal'nykh nekomertsijnykh pidpriemstv sfery okhorony zdorov'ia [Grants as a means of additional financing of communal non-profit enterprises in the field of health care]. Available at: <https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/31089/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%20%D0%9E%D0%97%D0%94%20%D0%A5%D0%9D%D0%9C%D0%A3%2028.10.2022.pdf#page=162> (accessed October 18, 2023).
5. Kobelia-Zvir M. Ya. (2023) Hrantovi prohramy Yevropejs'koi Komisii iak instrumenty rozvytku: mozhlyvosti ta bar'ieri [Grant programs of the European Commission as development tools: opportunities and barriers]. *Biznes-navihator*, vol. 2(72), pp. 48–53. Available at: http://business-navigator.ks.ua/journals/2023/72_2023/9.pdf (accessed October 2, 2023).
6. Kobelia-Zvir M. Ya. (2023) Kaskadni hranty dlia biznesu prohram Yevropejs'koi Komisii [Cascade grants for business programs of the European Commission]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriya: Ekonomika*, vol. 17, pp. 101–108. Available at: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/418> (accessed October 5, 2023).
7. Rudakova L. O., Mykhal'chuk V. M. (2021) Detsentralizatsiia upravlinnia systemoiu okhorony zdorov'ia na mistsevomu rivni (na prykladi Kyivs'koi oblasti) [Decentralization of management of the health care system at the local level (on the example of the Kyiv region)]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 8, pp. 105–112. Available at: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7426&i=16> (accessed October 27, 2023).
8. Ministerstvo okhorony zdorov'ia Ukrainy. Prohrama Yevropejs'koho Soiuzu EU4Health. [Ministry of Health of Ukraine. The EU4Health program of the European Union]. Available at: <https://moz.gov.ua/programa-evropejskogo-sojuzu-eu4health> (accessed October 12, 2023).
9. Ministerstvo okhorony zdorov'ia Ukrainy. Yevropejs'ka intehratsiia. [Ministry of Health of Ukraine. European integration]. Available at: <https://moz.gov.ua/evropejska-integracija> (accessed October 3, 2023).
10. Nykoniuk K. O. Vplyv ievrointehratsijnykh protsesiv na formuvannia novoi modeli rehulivannia rynku medychnykh posluh v Ukraini [The impact of European integration processes on the formation of a new model of regulation of the medical services market in Ukraine]. Available at: <http://visnyk-international.uzhnu.edu.ua/article/view/287802> (accessed October 22, 2023).
11. Nykoniuk K. O. Kliuchovi napriamky spivrobotnytstva YeS ta Ukrainy v konteksti vidnovlennia ta rozvytku natsional'noi systemy okhorony zdorov'ia [Key areas of cooperation between the EU and Ukraine in the context of the restoration and development of the national health care system]. Available at: <https://cutt.ly/JwOxEIrc> (accessed October 16, 2023).
12. Prohrama EU4HEALTH [EU4HEALTH program]. Available at: <https://hubz.ua/news/programa-eu4health-startovalo-podannya-zayavok-na-grant/> (accessed October 4, 2023).
13. Reiestr uchasykiv [Register of participants]. Available at: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/participant-register> (accessed October 28, 2023).
14. Spysok vidkrytykh konkursiv propozytzij (hrantiv), iakymy keruie HaDEA [List of open calls for proposals (grants) managed by HaDEA]. Available at: https://hadea.ec.europa.eu/calls-proposals_en (accessed October 8, 2023).
15. Vasyl'tsiv T., Bilets'ka I. (2023) Formuvannia dzherel investytsijnoho zabezpechennia innovatsijnoho rozvytku zakladiv okhorony zdorov'ia [Formation of sources of investment support for innovative development of health care institutions]. *Modeling the development of the economic systems*, vol. 1, pp. 104–108. Available at: <https://mdes.khmu.edu.ua/index.php/mdes/article/view/155/135> (accessed October 17, 2023).

16. Uhoda mizh Ukrainoiu ta Yevropejs'kym Soiuzom pro uchast' Ukrainy u prohrami «EU4Health» [Agreement between Ukraine and the European Union on Ukraine's participation in the «EU4Health» program]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_004-22#Text (accessed October 10, 2023).

17. Uriadovij portal [Government portal]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/yevrosoiuz-vydiliaie-ukraini-ponad-46-mln-ievro-na-proekty-u-sferi-okhorony-zdorovia-v-ramkakh-prohramy-eu4health> (accessed October 19, 2023).

18. Anne Himmelfarb World Bank Publications, the World Bank Group, 1818 H Street NW, Washington, DC 20433, USA Ukraine: rapid damage and needs assessment, February 2022-February 2023. Available at: <https://ukraine.un.org/en/224376-ukraine-rapid-damage-and-needs-assessment> (accessed October 25, 2023).

19. Annex to Commission implementing decision on the financing of the Programme for the Union's action in the field of health ('EU4Health Programme') and the adoption of the work programme for 2023. Available at: https://hadea.ec.europa.eu/system/files/2022-11/wp2023_annex_en.pdf (accessed October 5, 2023).

20. EU4Health Programme (EU4H). Available at: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/programmes/eu4h> (accessed October 12, 2023).

21. Funding & Tender Portal. Find calls for proposals and tenders. Available at: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home> (accessed October 11, 2023).

22. War in Ukraine: situation report from WHO Ukraine country office. Issue No. 53, 31 May 2023. Available at: <https://www.who.int/europe/publications/i/item/WHO-EURO-2023-5319-45083-69618> (accessed October 11, 2023).

Mariana Kobelia-Zvir, Yurii Zvir, Lviv University of Trade and Economics. Grants of the EU4Health Program of the European commission for the health care sphere of Ukraine.

Annotation. The purpose of the study is to analyze the goals, priorities and destinations of the EC Program "EU4Health Program", as well as the peculiarities of the involvement of its financial instruments by representatives of the authorities, the public, business and the scientific community in Ukraine. Research methodology. To solve the tasks, we used theoretical methods (analysis, synthesis, generalization, induction, deduction, explanation, classification, etc.), as well as systemic, functional, specifically sociological methods. The results. The article discusses the grant opportunities of the European Commission's "EU4Health" program. Its key goals, priorities and destinations are given. The peculiarities of attracting financial instruments of the "EU4Health" Program are analyzed. It has been demonstrated that potential grant recipients and beneficiaries of non-repayable targeted support from the European Union within the framework of this program can be representatives of the executive power, local self-government, public sector, small and medium-sized businesses, as well as the educational sector and researchers in Ukraine. It is emphasized that the EU4Health Program of the European Commission covers four important areas: disease prevention, crisis preparedness, health care system and digital technologies, paying special attention to oncological diseases. The importance of the fact that our country joined the "EU4Health" Program was emphasized, namely: it will help Ukraine restore and rebuild the health care system in the war and post-war period. An overview of the main types of grant funding of the program was carried out: joint action grants, which are aimed at achieving the goals of the EU policy and are implemented by a consortium that includes at least 22 countries; operational grants aimed at the functioning of the body, the purpose of which is the formation and support of EU policy; direct grants directed mainly to authorized state bodies. Important factors that must be taken into account by organizations applying for grants have been demonstrated: the first - all grants must strengthen programs implemented by state institutions of the Ministry of Health, the second - joining consortia with other EU countries will increase the chances of receiving a grant. Practical significance of research results. Provided that the authorities, local governments, the public and business can effectively use the grant tools of the program, this will contribute to increasing the level of access of Ukrainians to quality medical services; the implementation of international projects can positively influence the development of the system of early diagnosis of non-infectious diseases, in particular, oncological and cardiovascular diseases; solving common problems on the way to improving the health of Ukrainian citizens as integral members of the community of European countries will contribute to the achievement of the effect of the implementation of projects within the framework of the "EU4Health" Program.

Keywords: grants, EU4Health, EU grants, European Commission grants, international technical assistance, grant assistance, grant support.